

LA TOPONÍMIA VALENCIANA EN EL LLIBRE DE MURS E VALLS (1675) DE JOSEP LLOP

Joaquim MARTÍ MESTRE
(Universitat de València)

En aquest article ens proposem retre compte dels topònims valencians que apareixen en el llibre del juriconsult Josep Llop *De la institució, govern polítich y jurídic, costums y observàncies de la Fàbrica Vella dita de Murs e Valls y Nova dita del Riu* (València, per Jeroni Vilagrassa, 1675). Es tracta d'una compilació ordenada de tota la legislació i reglamentació sobre la Fàbrica de Murs i Valls, creada l'any 1358, i sobre la Fàbrica Nova del Riu, constituïda en 1590, entitats responsables de les obres públiques de la capital valenciana. El llibre, que va ser encarregat a Josep Llop, aleshores advocat de les Fàbriques de Murs i Valls i Nova del Riu i obrer d'aquelles, pels jurats de la ciutat i de la resta de la Junta de la Fàbrica de Murs i Valls, és una bona mostra del registre juridicoadministratiu al segle XVII, en els darrers anys de l'època foral, i Sanchis Guarnier ja en va valorar positivament la llengua, en especial la seua fluïdesa i la seua riquesa lèxica. En una altra ocasió ens hem ocupat amb cert detall de les característiques lingüístiques del text (Martí, 2007), i ara voldríem presentar una altra part significativa d'aquest llibre, com és la seua riquesa toponímica, amb la presència de nombrosos topònims menors de la ciutat de València i de la seua àrea metropolitana, així com també de topònims majors, sobretot de la comarca de l'Horta.

1) CARRERS, PLACES I PARATGES DE LA CIUTAT DE VALÈNCIA O DELS VOLTANTS.

Carrers: *carrer de l'Alfòndec* (261)¹ [Correspon als actuals carrer Alt i Baix. Al segle XVIII, en temps d'Orellana, *carrers Alt i Baix de l'Alfòndec*. Segons Orellana (1923-24: I, 39-42), antigament també designava un paratge més extens, el barri al voltant d'aquests carrers], *carrer dels Àngels* (336), *carrer de les Barques* (262, 292, 354), *la Borseria* (288) o *la Bolseria* (349) [carrer de València],² *carrer de l'Encarnació* (334) [Anava des de la plaça de l'Encarnació fins al carrer de Quart (cf. Carboneres, 1873: 51; Orellana, 1923-24: I, 569)], *carrer d'En Llop* (31, 353), *carrer del Forn Cremat* (283) [Segons Orellana (1923-24: II, 36-37), anava des del sagrari de l'església de la Santa Creu fins a la plaça del Forn Cremat o d'En Borràs], *carrer del Forn de Sancta Creu* (283) [Segons Orellana (1923-24: II, 41), anava de la plaça de l'Àngel cap a l'església de la Santa Creu], *carrer del Governador Vell* (281), *carrer de les Granotes* (355) [Anava de la plaça de les Barques a l'antiga plaça d'Alpont (Gavara, 2003: 218-219)], *carrer de n'Alcover* (288) [doc. segle XIV], *carrer de la Nau* (281), *carrer de la Parra* (350) [Segons Rosselló (2003: 155), correspon a l'actual carrer del Pintor Domingo], *carrer de Quart* (334, 349), *carrer de Reglons* (338)³ [Segons Rosselló (2003: 154), és l'actual carrer de l'Arquebisbe

¹ Tant en aquest com en la resta de topònims, regularitzem l'ortografia d'acord amb la normativa actual.

² La variant *Bolseria* la documentem, també al segle XVII, en el dietari de Joaquim Aierdi (1999: 187); en canvi, en el *Libre de Antiquitats*, al segle XVI, només apareix *Bosseria* (cf. Martí, 1994: 68).

³ També en Aierdi (1999: 325), *carrer de Reglons* (a. 1664); en canvi, en un col·loqui del segle XVIII, *Renglons* (Martí, 1997: 672), que és també la forma preferida per Orellana (1923-24: II, 471-473), el qual recull també les variants antigues *Ruglons* i *Rotlons*.

Mayoral], *carrer de la Sang* (338), *carrer de Sant Vicent* (31, 338), *carrer de la Sèquia Podrida* (336) [Segons Orellana (1923-24: II, 407), anava del convent del Peu de la Creu al convent del Pilar. Segons Rosselló (2003: 157), és l'actual carrer de Maldonado], *carrer de la Sequiola* (339, 354) [Segons Rosselló (2003: 157), correspon a l'actual carrer de Don Juan de Austria], *lo Trenc* (288), *carrer de Valdigna* (283)⁴ [Carboneres (1873: 57) l'identifica amb el carrer de les *Escoles de Valdigna*, el qual figura també en el plànol de Tosca, i que Rosselló (2003: 151) identifica amb l'actual carrer de la Mare Vella], *carrer de Valeriola* (349), *carrer de la Vilanova olim de la Moreria* (349) [Anomenat també *carrer de la Vilanova de l'Arraval*, *carrer dels Tints* i *carrer de la Corona*, nom que roman actualment].

Places: *plaça de l'Àngel* (283) [també la recullen Tosca i Orellana. Al segle XVI figura en el *Libre de Antiquitats* (Martí, 1994: 68)], *plaça de l'Arbre* (348), *plaça de les Barques* (281, 282, 292, 355) [Anomenada també *plaça del Vallcobert* i *plaça de la Morera* (cf. Orellana, 1923-24: I, 170-171; Rosselló, 2003: 157)], *plaça de les Comèdies* (281) [situada entre el carrer de la Mar i el de la Nau (cf. Orellana, 1923-24: I, 436)], *plaça del Convent del Socors* (336) [L'edifici de l'antic convent del Socors l'ocupa actualment el col·legi de Jesús-Maria, al carrer de Ferran el Catòlic], *plaça de Mossén Sorell* (348), *plaça del Portal dels Jueus* (354) [L'antiga plaça del Picadero, actualment dels Pinazo, on estava l'antic portal dels Jueus o de Sant Andreu], *plaça de Predicadors* (292, 354) o *de Pedricadors* (278)⁵ [Actual plaça de Tetuan, on hi havia el convent de Predicadors de València], *plaça de Sanct Francés* (353) o *plaça del Convent de Sanct Francés* (354) [actual plaça de l'Ajuntament].

Altres paratges: *l'arbre de Monçó* (293), *Arrancapinos* (314), amb la variant aferètica *Rancapinos*, en un document de 1655: “en lo adob del marje de la cèquia⁶ que està fora los murs de la present ciutat, des de la alqueria de Pomar fins *Rancapinos*” (337). [Antiga alqueria i partida de l'Horta de València, ara barriada de la ciutat. La denominació *Arrancapinos* sembla que és la tradicional, segons els testimonis documentals,⁷ i no *Arrancapins*, com s'ha valencianitzat recentment (cf. *OnCat*, II, 249). Hernández i Martí (2007: 12-13) relaciona aquest topònim valencià amb el personatge homònim present en la rondallística popular catalana i castellana.⁸], *la Blanqueria* (348) [Antic barri de València; en el seu perímetre hi havia l'actual carrer de la Blanqueria (cf. Orellana, 1923-24: I, 211-213)], *cantó de la Caldereria Vella* (282) [Segons Orellana (1923-24: I, 296), el carrer de la Caldereria Vella correspon al carrer Baix de l'Alfòndec], *el cantó del Forn* (348) [situat a la plaça de Mossén Sorell], *era dels Pellicers* (289) [En un document del segle XIV; en temps de Tosca i d'Orellana *plaça de Pellicers*], *l'Esparteria* (288, 349) [plaça i paratge de la ciutat de València], *font dels Barreters* o *del Pare Simó* (262),⁹ *el Mercat* (288, 349), *Montolivet* (315) [Antiga zona d'alqueries; ara barri de la ciutat de València], *la Moreria* (288) [antic barri de València], *la Olivereta* (307) [Estava ubicada davant el segon pont del camí de Xàtiva], *el Partit* (348) [En aquest barri hi havia l'antic

⁴ En el dietari de Joaquim Aierdi (1999: 359), *carrer de Valdigna*.

⁵ En Aierdi (1999) sempre apareix la forma *Predicadors*; en el *Libre de Antiquitats: Predicadors, Predicadós i Prehcadors* (Martí, 1994: 70). La forma *Pedricadors*, si no és una errada, s'explica per una metàtesi popular. El DCVB la recull com a variant “molt vulgar”. Abans en Martí Gadea (1891) figura el verb *pedricar*.

⁶ Per referència al *braç de l'Hospital* (o de l'*Espital*), canal d'aigua o braç de la sèquia de Favara.

⁷ Abans del llibre de Llop, el nom *Arrancapinos* es troba en un testament de 1573: l'alqueria d'Arrancapinos va ser comprada al mercader de València Jaume d'Assió per Joan Castellblanch i Gavalrà, també mercader de València, el qual va atorgar testament “p[er] mi ordenat en la casa y [ort] de la mia habitació de *Arancapinos* junt lo pont de les Mealles en lo antic camí de Torrent a xxiiii d[ies] del mes de octubre de l'any de la Encarnaci[ó] [y] Nativitat del Fill de Déu mil sinch-cents seta[nta]-y-tres” (Fran Castellblanch, 30 - III- 2007) (<http://boards2.melodysoft.com/Onomastica/re-nom-arrancapins-2806.html>). Continuava essent popular aquest nom al segle XVIII, com ens mostra el títol d'un col·loqui valencià de 1797: *Rahonament entre Chimo el Gros del camí de Arrancapinos y el Tio Joan Senén de Patraix, a hon se referixen els motius que té la ciutat de València per a festetjar al beato Juan de Ribera...* (València, Imprenta del Diari).

⁸ A les dades aplegades en aquest estudi podem afegir la presència de *Rancapinos* en un conte popular del Carxe (Limorti, Quintana, 1998: 49) i de *Tuercepinos* en una rondalla recollida a Bolulla (la Marina) (Guardiola, Beltran, 2005: 143-144), en ambdós casos amb la forma *-pinos*, i no *-pins*. El personatge d'Arrancapinos forma part també de la mitologia popular aragonesa (<http://www.geocities.com/jhantelo/vtg1.htm>).

⁹ Cf. “la font dita dels Barreters, y ara *del Pare Simó*” (263).

bordell de València], *els (los) Peixcadors* (339, 354) [barri antic de València], *els Porxets* (261, 292, 353) [Paratge situat entre el carrer de Sant Vicent i la Mercé (cf. Orellana, 1923-24: II, 435)], *Roterós* (283, 349) [carrer i barri], *horta de Russafa* (262), *partida de Russafa* (266), *punta d'En Silvestre* [doc. segle XIV] (324), *el Tossal* (261, 288, 349) [barri de València].

2) EDIFICIS SINGULARS.

Adoberia de Joan de Campagna (284) [Estava al costat de l'adoberia de Josep Castells, "en la parròquia de Sancta Creu, en lo carreronet adscat que baixa de la porteta de dita església"], *adoberies dels Sabaters* (287), *lo Almodí* (39), *la Ballesteria* (322) [L'antiga casa de la Ballesteria, seu del Centenar de la Ploma, en el carrer de Sant Jordi, avui carrer de Ballesters], *lo Baluart* (321, 322) o *casa de les Armes* (364) [L'antic Baluart de València, construït l'any 1574, situat en l'extrem oriental de la muralla defensiva de la ciutat, contigu a la porta de la Mar i al convent de Sant Domènec], *la carniceria dita de Sanct Jeroni* (294), *la Carniceria Vella* (293), *les Carniceries* (349) [Estaven al Tossal], *casa don Arnau Metge* (288), *Casa de la Ciutat* (151), *casa don Gil* (288), *casa de don Juan Mila* (314) [a Arrancapinos], *casa del Mestre de Montesa* (segle XIV) (287), *casa i hort de Miquel Àngel de Gaona* (284) [en la parròquia de Santa Creu], *casa de la Misericòrdia* (349), *casa i hort de Nicolau Simó* (355) ["en la cantonada del carrer de les Granotes"], *casa d'en Parensós* (segle XIV) (289), *casa de don Ramon Angresola* (315) [Era l'inici del camí reial de Xàtiva], *casa d'en Ramon Bovet* (287) (segle XIV) [prop de la sèquia dels Tintorers], *casa d'en Rivera, especiaire* (segle XIV) (288) [pel Mercat], *la Lonja* (350), *casa de les Repenedides* (354) [Estava en el convent de Sant Gregori, al carrer de Sant Vicent], *casa de les Salines* (282), *casa la Terassana* (263, 354), *casa dita la Terrassana* (263), o simplement *la Tarassana* (278)¹⁰ [Estava al carrer de la Terassana, prop de la casa de la Duana i del portal de la Mar (cf. Gavara, 2003: 230-231). Després passà a ser la casa de Cervelló (cf. Orellana, 1924: 628), nom que ja va fer servir Llop: "netechant de la casa del Conde de Cervelló, dita la Tarasana, fins les motes" (278)]; *casa Torralva* (a. 1594) (281), *casa del Vidrier* (segle XIV) (288) [en el carrer d'Alcover], *les carniceries de Roterós* (283), *col·legi de Rodríguez* (263) [Estava al costat de la *Terassana*], *col·legi de Sanct Pau* (338) [el col·legi de Sant Pau de València, fundat pels jesuïtes], *corral dels Frares Menors* (289), *Forn Cremat* (283), *Hospital General* (337), *espital de Sanct Làzer* (293) [estava al carrer de Morvedre], *hostal de Molvedre* (282), *hostal del Rei* (261) [Estava en el carrer de l'Alfòndec], *el Micalet* (151), *molí del Dotor Navarro* (298) [en el camí d'Alboraia], *molí d'En Borràs* (segle XIV) (287), *molí de la Pòlvora* (262) [Segons Orellana (1923-24: I, 149), estava junt a la porta dels Jueus, i era el lloc on es formaven els membres del Centenar de la Ploma], *molí de Na Rovella* (289, 350) [Estava a esquenes de l'antic convent de Magdalenes (Orellana, 1923-24: II, 297). Ja el documentem l'any 1520 en el *Libre de Antiquitats* de la Seu de València (Martí, 1994: 71)], *tenda de l'Escolà de Sanct Miquel*, "en la cèquia de Rovella" (288), o *tenda de l'Escolà* (349); *torre Cremada* (289), *torre de Sancta Catalina* (321, 331), *torre del Temple* (281, 287), *torre de la Unió* (293) [Estava situada al final del carrer de Morvedre. Segons Orellana (1923-24: II, 666), va ser enderrocada l'any 1791], *torres dels Serrans* (283), *lo Triador* (350) [Era el lloc on es triava el ramat per als diferents usos i persones de la ciutat (Cf. Orellana, 1923-24: II, 653-654)].

¹⁰ En el *Libre de Antiquitats*, al segle XVI, *la Teraçana* (Martí, 1994: 73).

3) CONVENTS, CONGREGACIONS RELIGIOSES, PARRÒQUIES I ERMITES.

Congregació de l'Oratori de Sanct Felip Neri (281), *convent d'Ara Christ* (293, 296) [Deu ser la cartoixa d'Ara Christi, situada en el terme del Puig de Santa Maria], *convent de Capuchinos* (298) [en l'antic camí d'Alboraia], *convent de l'Encarnació* (350) [en l'actual carrer de Balmes de València], *convent de Jerusalem* (306) [Estava fora dels murs de la ciutat, enfront del portal de Sant Vicent (Gavara, 2003: 192-193)], *convent de Jesús* (306) [L'antic convent de Santa Maria de Jesús, del qual encara es conserva l'església, en el carrer de Jesús], *convent de Madalenes* (351) [convent de València ja desaparegut], *convent de la Merced* (288) [ja desaparegut], *convent del Peu de la Creu* (334-335, 350) [Segons el plànol de Tosca, estava entre els carrers de la Bota Grossa i de la Sèquia Podrida], *convent i monastir del Remei* (339, 485, 487) [Estava pròxim al pont de la Mar], *convent de Sanct Agostí* (338) [en la plaça de Sant Agostí; actualment només se'n conserva l'església], *convent de Sanct Domingo* (299) [en la plaça de Tetuan, antiga de Predicadors; actualment Capitanía General], *convent de Sanct Felip* (334) [Estava al carrer de Quart], *convent de Sanct Francés* (339) [Estava en l'actual plaça de l'Ajuntament], *convent de Sanct Gregori* (31, 353) [Estava entre el carrer de Sant Vicent i el de les Repenedides], *convent de Sanct Julià* (293), o simplement *Sanct Julià* (293) [Estava al carrer de Morvedre], *convent de Sanct Miquel de los Reyes* (11, 294) o *sanct Miquel* (282, 349) [Actual edifici de la Biblioteca Valenciana], *convent de Sanct Pere Nolasco* (293), o simplement *Sanct Pere Nolasco* (293) [Estava al carrer de Morvedre], *convent de Sanct* (o *Senct*) *Sabastià* (334, 335) [Estava al carrer de Quart], *convent de Sanct Vicent Màrtir* (305), o *convent de Sanct Vicent* (312) [en l'actual carrer de Sant Vicent Màrtir], *convent de Sancta Anna* (366) [Estava a la plaça de Santa Anna, prop del portal de Serrans], *Sancta Isabel* (288), *convent de Valdechrist* (11); *ermita de Montolivet* (280), *ermita de Sanct Antoni de Pàdua* (308) [Estava en el camí de València a Xàtiva], *ermita de Sanct Onofre* (303) [a Quart], *ermita de Nostra Senyora dels Desemparats* (296) [en el camí de Molvedre], *parròquia de Sancta Creu* (284).

Cal comptar també en aquest apartat *la Roqueta* (306), on estava el monestir de Sant Vicent de la Roqueta, al carrer de Sant Vicent Màrtir de València. “Davant la Roqueta” estava *la creu dita del Milacre* (306).

4) PORTALS DE LA CIUTAT DE VALÈNCIA.

Portal de n'Avinyó (segle XIV) (287) [Segons Carboneres (1873: 1), estava en l'antic carrer del Forn de Vidre], *portal dels Blanquers* (384) [situat junt al portal de Serrans], anomenat també *portal de Roterós* (287); *portal del Coixo* (334, 335) [Estava en la plaça de l'Encarnació, prop del convent de l'Encarnació. Per això es coneixia també amb el nom de *portal de l'Encarnació*], *portal de la Corona* (334, 366), *portal de l'Eixerea* (segle XIV) (287) [Segons Carboneres (1873: 12), estava entre la plaça de la Congregació i el col·legi de Sant Tomàs], *portal de n'Esplugues* (segle XIV) (287) [Per a Carboneres (1873: 3), estava molt a prop del col·legi de Sant Tomàs], *portal dels Innocents* (314) o *Innocents* (278, 336), també conegut com *portal de Torrent o dels Innocents* (384) [Estava en la plaça de Santa Llúcia; situat immediat a l'hospital de folls o innocents, i enfront del camí de Torrent], *portal dels Jueus* (261, 339, 384) [Segons Orellana (1923-24: II, 168), seguint Escolano, rebia aquest nom pel cementeri de jueus que hi havia immediat al portal], *portal de la Mar* (151, 339), *portal Nou* (151, 281, 331, 384) [Estava situat enfront del pont Nou i prop del camí de Campanar (cf. Gavara, 2003: 269)], *portal de Quart* (151, 303), *portal del Real* (151, 384, 322, 362, 366) [Estava enfront del pont del Real], *portal de Russafa* (285, 338, 339) [Estava a l'extrem del carrer de Russafa, enfront del camí de Russafa], *portal de Sanct Vicent* (151, 285, 305, 384) [Estava al costat del convent de Sant Agostí], *portal de Serrans* (151, 281, 348), o *dels Serrans* (287), *portal del Temple eo del Cid* (281, 282, 366) [Estava entre el portal del Real i el de la Trinitat], *portal dels Tints o de la*

Corona (384) [Estava situat junt al convent de la Corona. Sembla que el nom de *portal dels Tints* és més antic, i procediria, segons Orellana (1923-24: II 634), que cita Escolano, del fet que antigament els paraires i tintorers anaven a una sèquia propera a llavar les llanes i les sedes], **portal de la Trinitat** (331, 366) [Estava enfront del carrer de la Trinitat], **portal de Valdigna** (282, 287, 349).

5) ALQUERIES.

Alqueria de la Barca (314) [en el camí de Torrent], **alqueria de Bartolomé Garcia** (338) [junt a la porta de Russafa], **alqueria del comte de Parcent** (301) [en el camí de Llúria], **alqueria o heretat de Cristòfol Antolí** (315) [al camí de Torrent], **alqueria de Don Diego Sanç** (314) [en el camí de Torrent], **alqueria de Don Francisco Lleó** (300) [en el camí de Montcada], **alqueria de Don Miquel Fenollet** (307) [al camí reial de Xàtiva], **alqueria de Don Vicent Loris** (302) [al camí de Llúria], **alqueria de Dona Anna Quixal** (298) [en el camí d'Alboraia], **alqueria del Dotor Julbi** (295) [al carrer de Morvedre], **alqueria de l'Herència de Mateu Moliner** (313) [al camí de Picassent], **alqueria de Jaume Vila** (307) [al camí reial de Xàtiva], **alqueria de Mateu Alfonso** (313) [en el camí de Picassent], **alqueria de Mossén Antoni Ivanyes** (300) [al camí de Montcada], **alqueria de Mossén Perot Andreu** (317) [al camí de Russafa], **alqueria de Nofre Cas** (303) [en el camí de Quart], **alqueria Pintada** (489, 490), **alqueria de Pomar** (337), **alqueria de Ribera** (306) [en el camí reial de Xàtiva], **alqueria de Severino Ginart** (302) [en el camí de Burjassot], **alqueria de Vicent Prats** (300) [en el camí de Montcada].

6) HORTS.

Hort de la Aduana (354) [estava prop del portal de la Mar (cf. Gavara, 2003: 230-231)], **hort del Canonge Bellmont** (490), **hort de Catalina Morales** (301) [prop del camí de Llúria i de la sèquia de Rascanya], **hort de Don Baltasar Julià** (303, 490), “que era del canonge Bellmont” [Estava “en el camí real de Quart”, davant del pont de les Mealles]; **hort del Convent del Carme** (348) [Estava entre el carrer de la Confraria dels Cegos i el d'En Junqueres o de la Figuera, prop de la plaça del Carme], **hort del Convent de la Corona** (347) [al costat de l'antic portal de la Corona i del carrer dels Tints Majors, segons el plànol de Tosca], **hort del Convent de Nostra Senyora del Remei** (485) o **hort del Remei** (487), **hort del Convent de Predicadors** (354), **hort del Convent de la Puritat** (334) [Aquest convent estava immediat al Tossal (cf. Orellana, 1923-24: II, 456; Gavara, 2003: 239)], **hort del convent de Sanct Francés** (339) o **hort dels Frares Menors** (289), **hort d'En Cendra** (348) [Donava nom també a un carrer: el carrer de l'Hort d'En Cendra (Gavara, 2003: 252-253), encara conservat actualment (cf. Rosselló, 2003: 144)], **hort de Juan Batiste Ramon** (348) o **hort de Ramon** (348) [Estava prop de l'hort d'En Cendra, i com aquest, es regava del tercer roll de la sèquia de la Rovella], **hort del Marqués de Castelnou** (306, 312) [Estava darrere del convent de Sant Vicent. Marcava l'inici del camí de Picassent, el qual acabava al barranc de Catarroja], **hort de Don Pasqual Iespunyat** [doc. segle XIV] (288), **hort dels Peraires**,¹¹ **hort de Don Ramon Castellà** [doc. segle XIV] (288), **hort de Torralva** (348), **hort de Troia** (306) [pròxim a la Roqueta (Marqués de Cruilles, 1876: I, 449)], **horts de Sanct Francés** (338).

7) CAMINS.

Camí d'Alaquàs (121, 295), **camí d'Alboraia** [“és fillola del camí Real de Molvedre”] (298), **camí de Burjassot** (302, 317), **camí de la Conca** (segle XIV) (324), **camí de la Devesa** (318),

¹¹“Lo segon roll [de la sèquia de Rovella] és lo que entra en lo hort dels Perayres, dit *lo Tirador*” (347).

camí del Grau (485), *camí de Llúria* (300, 492), *camí de la Mar* (339), *camí de Montcada* (original *Moncada*) (299) [“és també fillola del camí Real de Molvedre”] (299), *camí de Nostra Senyora de Montolivet* (317), *camí de Picassent* (306, 312) [“és fillola del camí Real de Xàtiva”] (312), *camí del Puig* (294), *camí de Russafa* [“és fillola del camí Real de Xàtiva”] (315), *camí Real de Molvedre* (292, 296), *camí de Molvedre* (296) i *camí de Morvedre* (doc. a. 1592) (317); *camí Real de Quart* (303, 490), *camí Real de València* (309), *camí Real de Xàtiva* (305), *camí de Torrent* [“és fillola del camí Real de Xàtiva”] (314), *camí de Xirivella* (original *Chirivella* i *Girivella*) (317) i *camí de Xirivella i Alaquàs*, que “és fillola del camí Real de Quart” (304, 305).

8) PONTS.

Pont de les Ànades (354) [Era un pont de la sèquia de Rovella: “y a la porta del convent de Sanct Francés, que està junt al carrer de les Barques, y a dos ponts, lo hu dels quals es diu *de les Anades*”. Orellana (1923-24: I, 90-91) el recull també amb la variant *pont de les Ànades*, que documenta l’any 1625], *pont de l’Anella* (304) [Era un pont del camí de Quart, “lo qual se ha de conservar per los amos de les terres que es reguen de la aigua que passa per davall de dit pont”], *pont de l’Ara Crist* (294) [Estava en el camí reial de Morvedre], *pont de la Barraca del Frare* (293) [Era “lo darrer pont de la cèquia de Moncada”, situat “passat lo convent de Ara Christ”], *pont de Beniparrell* (305, 307) [Estava “passat lo loch de Catarroja”, en el camí reial de Xàtiva], *pont de Caraixet* (sic) (294) dit també *pont del Barranch de Carraixet* (296), i sembla diferent el *pont de la Sèquia del Roll de Caraixet* (sic) (297) [Estava “a l’entrar del loch de Vinalesa, junt al barranch”], *pont de Catarroja* (307) [en el camí reial de Xàtiva], *pont de pedra de la Devesa o de la Creu de la Conca* (318) [en el camí de Russafa], *pont de Faitanar* (301) [al camí de Llúria], *pont de Flaviana* (318) [en el camí de Russafa], *pont de la Mar* (362) [a València], *pont de les Mealles* (303, 490) [en el camí reial de Quart], *pont Nou* (300) [Era l’inici del camí de Llúria], *pont de la Sèquia de Moncada* (299) [Estava “a l’entrar de dit loch” de Montcada, en el camí de Montcada], *pont de la Sèquia de Rovella* (334) [Situat “davant lo portal de la Corona”, en el “camí que roda per defora de les muralles” de la ciutat], *pont de Serrans* (292, 293, 362) [a la ciutat de València].

9) LA CANALITZACIÓ DE L’AIGUA: SÈQUIES, VALLS, ABEURADORS, CANALS, BRAÇOS, BANYS, ROLLS, CADIRETES, BARRANCS, RAMBLES, ALMENARES, RIUS.

Abeurador de Sant Antoni,¹² *almenara real de la sèquia Major de Moncada* (356), *almenara Tandra*,¹³ *bany de les Torres* (336), *barranch de Catarroja* (308, 312), *barranc de Torrent* (314), *barranc de Vinalesa* (296), *braç d’En Roca* (339, 341, 354),¹⁴ *braç de l’Hospital o de l’Espital* (335-337),¹⁵ *braç de Rovella*,¹⁶ *canals de Catarroja* (312), *pont de les Canals de*

¹² “En lo dit camí de Molvedre, arrimat a la alqueria del Dotor Julbi, es troba una cèquia corrible, que és bras de la cèquia de Rascaña, que vulgarment se diu *lo abeurador de S. Antoni*, lo caixer del qual és de argamasa, y sol sumar l’aygua al camí y causar dany en aquell” (295).

¹³ “que prengué est nom de les tandes dels casos de necessitat” (356).

¹⁴ “Al braç d’esta cèquia de Rovella que es divideix en lo carrer de la Sanch y passa per davant lo convent de Sanct Francés, y va per los Peixcadors al carrer de la Cequiola, li diuen lo *braç de En Roca*, y passa a la plaça del Portal dels Juheus” (354).

¹⁵ “Després del portal dels Ignocents, en lo dit camí [«el camí que roda per defora les muralles»], està el pont y canal de la aygua que també és braç de la cèquia de Favara, y vulgament se diu *lo braç de l’Espital*” (336).

¹⁶ Ací *braç* és sinònim de *canal de sèquia*: “Entre el portal de Ruçafa y el dels Juheus es troben dos ponts y dos canals de cèquies que hixen de la present ciutat. Lo primer és lo que se ha dit que està prop del dit portal de Ruçafa, lo altre pont y canals és lo que està més avant, per hon hix la cèquia de Rovella de la present ciutat, que és lo *braç de Rovella*, que ve per lo hort del Convent de Sanct Francés” (339).

¹⁷ “Davant de Sanct Miquel, a la porta de la tenda dita de l’Ecolà, hi ha altre roll o cadireta, per hon la aygua d’esta cèquia [de Rovella] va al portal de Valdigna; de allí va per lo vall a Roterós, y després escorre en la *rambla dita dels Blanquers*” (349).

Catarroja i Albal (312), *rambla dels Blanquers*,¹⁷ *riu Godalaviar* (segle XIV) (324), *riu Godoloviar eo Túrria* (415), *riu sech de Catarroja* [doc. segle XIV] (324), *roll de la Blanqueria*,¹⁸ *roll del Convent de la Corona*,¹⁹ *roll de Joan Batiste Ramon* (348), *roll o cadireta de Sanct Miquel*,²⁰ *roll del Tirador* (348), *sèquia dels Alcabons* (297) [a Vinalesa], *sèquia de Andarella* (305) [Estava pel “camí de Chirivella y Alaquàs”], *sèquia Baixa* [doc. segle XIV] (287), *sèquia de Benaguasil* (355), *sèquia dels Blanquers* [doc. segle XIV] (287), *sèquia d’En Flovià* (doc. segle XIV) (324), *sèquia de Faitanar* (300), *sèquia de Favara* (277, 289, 306), *sèquia de la Fila de Meliana* (297), *sèquia Major de Montcada* (297), *sèquia Major de Quart* (303), *sèquia de Massanassa* (308), *sèquia de Mestalla* (302), *sèquia del Molí* [doc. segle XIV] (287), *sèquia de Moncada* (293, 302) i *sèquia Real de Moncada* (355), *sèquia de Pedralba* (355), *sèquia de Petra* (300, 302), *sèquia Podrida* (335, 336, 350) [Passava junt al convent del Peu de la Creu. Donava nom al carrer de la Sèquia Podrida], *sèquia de Rascanya* (294-297, 301), *sèquia de Riba-roja* (355), *sèquia del Roll de Caraixet* (297), *sèquia de Rovella* (126, 254, 261, 280, 334, 340), *sèquia dels Tintorers* (287, 288), *sèquia de Tormos* (296, 302, 356), *sèquia de Vilamarjant* (355), *vall de la Blanqueria* (283), *vall de Fora lo Portal del Coixo* (350), *vall Major* (261, 278), *vall del Portal de Serrans* (348), *vall Vell* (288), *vall Vell del Mercat* (349).

Evidentment, també fa referència a l’aigua *la Albufera* (308) o *la Albufera Real* (309). Per aquell indret estava *la barraca del pont de la Albufera* (305), o simplement *la barraca del Pont* (308).

10) POBLACIONS VALENCIANES.

Alaquàs (45, 47, 41), *Albal* (41), *Albalat* (47) o *Albalat de Mossén Sorell* (49),²¹ *Alboraia* (298), *Alcàsser* (47), *les Alcubles* (49), *Aldaia* (41), *Alfafar* (319) i *la foia de Alfafar* (307), *Alfara* (41), *Algezira* (a. 1478) (40, 42), *Alginet* (41), *Almussafes* (41), *Altura* (49), *Benaguasil* (47), *lo rajolar de Benetucer* (313), *Benicalaf* (303), *Benifaió* (41), *Benifaraig* (47), *Benifassà* (11), *Beniferrí* (317), *Benimàmet* (42), *Bétera* (42), *Bonrepòs* (47) i *Bonrepòs i Mirambell* (51, 52, 55, 56); *Borbotó* (42), *Bunyol* (40), *Burjassot* (302) i *la foia de Burjassot* (301), *Carpesa* (42), *Catarroja* (41, 305), *Cullera* (40), *Exèrica* (a. 1358) (4), amb la variant *Exèriqua* (a. 1358) (7), *Foyos* (41), *Godella* (47), *Guadalest* (11), *Manises* (41), *Massalfassar* (47), *Massamagrell* (42), *Massanassa* (41), *Massarrogos* (47, 51, 52, 55),²² *Meliana* (47), *Mirambell* (47), *Mislata* (41), i *la creu de Mislata* (305, 317), *Molvedre* (40, 42), amb les variants *Morvedre* (en una provisió de l’any 1632) (117) i *Murvedre* (en un privilegi de Pere II) (40); *Moncada* (42), *Monserrat* (privilegi de Pere II) (40), *Montesa* (10, 283), *Museros* (47, 49, 51), *Nàquera* (42), *Nulles* (298), *Olocau* (privilegi de Pere II) (40), *Orxeta* (11), *Oriola* (10), *Parcent* (296), *Paterna* (42), *Patraix* (313), *Picassent* (41, 49, 305), i *la heretat de Espioca* (41), actualment en terme de Picassent; *la Pobla* (47), *la Pobla de Farnals* (47, 51,

¹⁸ “També a la plaça dita de Mosén Sorell, al cantó del forn, en dita cèquia [de Rovella], es troba altre roll, dit *de la Blanqueria*, lo qual discorre per mitg de dita plaça, y va a la plaça de l’Arbre, y dividint-se per diferents parts, fa cap a la Blanqueria, y de allí al portal de Serrans” (348). Per *roll* cal entendre ací un canal de la *sèquia mare*, en aquest cas de la sèquia de Rovella. És sinònim de *cadireta* (vegeu la nota anterior) i de *braç de sèquia* (cf. “la aygua d’esta *roll* o *braç de cèquia* és aygua corrible”, p. 348).

¹⁹ Prenia aigua de la sèquia de Rovella, quan li arribava la tanda, després de *fer lo quadrat* en la sèquia: “De la cèquia de Rovella no poden pendre aygua los *rolls del Convent de la Corona*, del *Tirador* y de *Joan Batiste Ramon*, si no fan lo quadrat en dita cèquia, lo qual se acostuma fer los divendres de sol a sol, però el braç que va a l’hort de En Cendra, al Partit y demés parts, per ser corrible, no necessita de quadrat, sinó que contínuament corre la aygua per aquell, excepto quant se voldrà regar lo dit hort de Ramon y de En Cendra, que també han de fer quadrat en la cèquia, com los demés, per no poder-se regar dits horts de altra manera” (348). Cal diferenciar, doncs, els braços o *rolls corribles*, pels quals “contínuament corre la aygua”, i els que havien de “fer quadrat en la cèquia”, i esperar, per tant, la seua tanda de reg.

²⁰ “Davant de les cases hon escorre la cèquia mare [de Rovella], que ve del carrer de la casa de la Misericòrdia, hi ha altre *roll* o *cadireta dita de Sanct Miquel*, per hon cau aygua al vall major, que va per la Bolseria al Mercat” (349).

²¹ En Cavanilles també *Albalat de Mossén Sorell* (cf. Martí, 1991: 124).

²² És a dir, *Massarrojos*. La forma *Massarrogos* figura també als segles XVII i XVIII en altres documents valencians (cf. Martí, 1991: 125; Aierdi, 1994: 318).

296), *la Pobleta* (49, 53), *Portaceli* (49) i el *convent de Portaceli* (42), *Puçol* (42), *el Puig* (42) i *lo Puig* (49, 51), amb *la Creu del Puig* (294, 317); *Quart* (41) i *lo Pla de Quart* (317), *Rafelbunyol* (42), *Riba-roja* (47), *Rocafort* (47), *Silla* (41), *Sogorb* (10, 11), *Sollana* (41), *Sueca* (47), *les Tavernes Blanques* (294, 296), *Thous* (a. 1358) (4), *Torrent* (10, 41), *Turís* (privilegi de Pere II) (40), *Valldigna* (14) i la variant *Valdigna* (10, 16); *Villamarxant* (47), *Vinalesa* (47), *Xàtiva* (a. 1632) (117), *Xirivella* (41), *Xiva* (40).

BIBLIOGRAFIA

- AIERDI, Joaquim (1999). *Dietari*. A cura de Vicent Josep Escartí. Barcelona, Barcino.
- CARBONERES, Manuel (1873). *Nomenclátor de las puertas, calles y plazas de Valencia*. Imprenta del Avisador Valenciano.
- CRUILLES, Marqués de (1876). *Guia urbana de Valencia antigua y moderna*. València, Imprenta de José Rius.
- DCVB = ALCOVER, Antoni M. i MOLL, Francesc de B. (1988). *Diccionari Català-Valencià-Balear*. Palma de Mallorca, Moll, 10 volums.
- GAVARA, Joan J. (coord.) (2003). *El plano de Valencia de Tomás Vicente Tosca (1704)*. València, Generalitat Valenciana.
- GUARDIOLA, Maria Isabel; BELTRAN, Vicent (2005). *Bolulla la caramulla: Cultura popular i llengua d'un poble de la Marina*. Alacant, Institut Alacantí de Cultura Juan Gil-Albert.
- HERNÁNDEZ i MARTÍ, Gil-Manuel (2007). *Arrancapins: Un segle de falles (1908-2008)*. València, Associació Cultural Falla Arrancapins.
- LIMORTI, Ester; QUINTANA, Artur (1998). *El Carxe. Recull de literatura popular valenciana de Múrcia*. Alacant, Institut Alacantí de Cultura Juan Gil-Albert.
- MARTÍ, Joaquim (1991). *Les Ordinacions de la costa marítima del regne de València (1673)*. Estudi i edició. Barcelona, IFV / PAM.
- MARTÍ, Joaquim (1994). "Toponímia dels segles XVI i XVII al *Libre de Antiquitats* de la Seu de València", a *Societat d'Onomàstica. Butlletí interior*, LVII, p. 67-86.
- MARTÍ, Joaquim (1997). "Pseudònims i tècniques interpretatives dels col·loquiers valencians dels segles XVIII i XIX i altres reflexions sobre l'onomàstica dels col·loquis", en *IV Col·loqui d'Onomàstica Valenciana*. Ontinyent, Denes, p. 653-681.
- MARTÍ, Joaquim (2007). "El registre juridicoadministratiu català al segle XVII. L'obra de Josep Llop", a *Revista de Llengua i Dret*, núm. 47, p. 113-144.
- MARTÍ GADEA, Joaquim (1891). *Diccionario valenciano-castellano*. València.
- OnCat* = COROMINES, Joan (1989-1999). *Onomasticon Cataloniae*. Barcelona, Curial, 8 volums.
- ORELLANA, Marc Antoni d' (1923-24). *Valencia antigua y moderna*. València, Acció Bibliogràfica Valenciana, 3 volums.
- ROSSELLÓ, Vicenç M. (2003). "La toponímia urbana de la Valencia de 1704 según el plano de Tomás Vicente Tosca", a Joan J. GAVARA (coord.). *El plano de Valencia de Tomás Vicente Tosca (1704)*. València, Generalitat Valenciana, p. 131-158.